

Titel:

© 2018 Klaas Wijnberg

Uitgave: 2018

Alle rechten voorbehouden

Uitgegeven door: Opus 21

<http://www.klaaswijnbergcompany.com>

: KlaasWijnbergCompany

: Klaas_Wijnberg

: Klaas Wijnberg Company

ISBN : 151952

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Opgedragen aan mijn Saarlooswolfhond Wolf (30 okt. 2001- † 26 febr. 2015). Een hond van ongeken- de schoonheid, bij wie traditionele regels niet werkten, en die mij leerde met hem te leven. Een leermeester die oorsprong en intuïtie glans gaf en verkoos aan mijn zijde te gaan. De verbondenheid die ik met hem voelde is niet in woorden uit te drukken.

Erkentelijkheid en dank

De volgende mensen hebben een rol gespeeld bij de totstandkoming van dit boek.

Wilma voor haar grote warmte, zakelijke inbreng, lessen in sociale media en -marketing, positieve energie en het vele werk dat ze verzet heeft bij de totstandkoming van dit boek en alles wat daar bij komt kijken.

Voor het lezen, beoordelen en corrigeren van het manuscript bedank ik Martine Kollé, Annemarie Goud, Jeanette Boxem en Debbie Rynders. Dank voor de steun, support, opbouwende kritiek en terugkoppeling die ze daarbij gegeven hebben. Maraliya Bouwman voor haar wetenschappelijk research en spitwerk en dierenarts Anne-Marie Cuppen voor haar bijdrage over voeding.

Renate voor haar grafisch mooie werk en -vormgeving, en Stephan Gloudemans voor zijn grafische bijdrage. Dank aan de fotografen Ruud Blom, Teun Wijnman (van Photo Active), Jo-lan van Leeuwen, Humphrey Watchman en Daan Wijnberg, voor hun gedreven inzet in weer en wind. En aan Jan-Willem en Diana Bos voor hun trouwe en bijzondere vriendschap, het geloof in mij en het daarnaast verzorgen van de zakelijke- en financiële administratie. Robert en Jeanette Boxem voor de lessen over wat in het leven belangrijk is.

En tenslotte, maar niet in de laatste plaats, de vele cursisten die mij hartverwarmend blijven volgen, steunen en stimuleren om mijn werk te verbeteren en te verfijnen. Dit gezamenlijk naar een hoger niveau te tillen, in het belang van de honden waarmee ze mijn workshops bezochten. Ik hoop met dit boek het leven en werken met honden in een beter daglicht te plaatsen zodat de hondenbezitter de hond écht kan begrijpen, waarderen en respecteren als het formidabele dier dat het is.

Klaas Wijnberg

RIJK - Animalia (dieren)

STAM - Chordata (Chordadieren)

KLASSE - Mamalia (zoogdieren)

ORDE - Carnivora (roofdieren)

FAMILIE - Canidae (hondachtigen)

GESLACHT - Canis

Hoofdstuk 1

- Oorsprong -

Om kennis te krijgen over het gedrag van de gedomesticeerde hond en de huishond is het van belang de oorsprong te kennen. Alle dieren zijn wetenschappelijk ingedeeld (Linnaeus was daarvan grondlegger) om individuele en groepen planten en dieren onderscheidend te kunnen herkennen, de zogenaamde taxonomische indeling. Dat is handig om te weten over welke plant of welk dier je het hebt. De volgende indeling wordt aangehouden bij de wolf: deze behoort tot het rijk Animalia (dieren), de stam Chordata (Chordadieren), de klasse Mammalia (zoogdieren), de orde Carnivora (roofdieren), de familie Canidae (hondachtigen) en het geslacht Canis.

De gedomesticeerde hond (*Canis Lupus Familiaris*) is een ondersoort van de Grijze Wolf (*Canis Lupus*) -ook wel Timber Wolf- waarnaar de groep met meer dan veertig ondersoorten is vernoemd. Daarin zitten onder andere dus de gedomesticeerde hond maar ook bijvoorbeeld de Dingo (*Canis Lupus Dingo*) en de Europese Wolf (*Canis Lupus Lupus*) -ook wel Euraziatische Wolf genoemd-. De Europese Wolf kent een enorm verspreidingsgebied dat loopt van Europa tot Azië (West-Europa, Scandinavië, Rusland, Mongolië, Kaukasus, China, Himalaya tot zelfs India en Turkije).

do-mes-ti-ca-tie

“Domesticatie (van het Latijn domus, huis) is het proces waarmee de mens, dieren (en planten) door selectie en fokken zodanig van eigenschappen verandert, dat deze steeds meer aangepast raken aan het leven dichtbij en in dienst van de mens.”

Geneticus Belyaev selecteerde (in de jaren vijftig van de vorige eeuw) in gevangenschap levende -voor hun vacht gefokte- wilde vossen op:

- 1) hoe dicht hij bij een vos kon komen voordat deze wegvluchtte
- 2) hoe ver deze dan wegvluchtte

Na slechts achttien generaties ontstonden er individuen die actief en positief interactie zochten met mensen. Ze gingen tegen mensen opstaan, op hun rug liggen en namen eten aan.

Zou het met de wolf ook zo gegaan zijn?

Vast staat dat er duizenden jaren geleden al hondachtigen bestaan hebben: archeologische vondsten in de Goyet grotten in België en de Altai bergen in Rusland zijn recent gedateerd op 30.000 jaar oud (Druzakova et al, 2013). Ze zijn de oudste beschikbare resten van een hondachtige, nadrukkelijk geen wolf, waaruit blijkt, dat domesticatie eerder heeft plaatsgevonden dan werd aangenomen. Terwijl in de biologie nu nog uitgegaan wordt van 15.000 jaar domesticatie. Dat is interessant omdat de mens in die periode nog een jager-verzamelaar was en geen vaste verblijfplaats of nederzetting had met agrarische activiteit. Die evolutie voltrok zich pas zo'n 13.000 jaar later. Dat is van belang omdat daarmee de domesticatietheorie dat wolven rond een nederzetting zwierven om overblijfselen van voedsel te zoeken/stelen en dat dag in dag uit deden en daardoor aan mensen gewend raakte, niet juist blijkt.

Het lijkt daarom aannemelijk dat de wolven mee trokken met de jager-verzamelaar en misschien wel op de een of andere manier meehielpen met de jacht (prooi traceren, observeren, confronteren, drijven, selecteren, opjagen, doden) en mee deelden in de door de mens toegeëigende prooi. Ook is aannemelijk, dat er een natuurlijke selectie ontstond op stabiele en evenwichtige exemplaren en dat agressieve of angstige exemplaren niet aan voedsel kwamen. Dat proces wordt zelfdomesticatie genoemd.

Fins onderzoek naar de jacht op elanden met of zonder honden (Ruusila & Pesonen, 2004) heeft uitgewezen, dat de jacht met honden 56% meer succesvol is dan de jacht zonder honden, vooral in gebieden waar de prooi schaars is. Het heeft dus een enorm voordeel om samen met honden te jagen; een voordeel dat onze voorouders misschien al door hadden.

Hond / Wolf verschillen

De gedomesticeerde hond heeft ten opzichte van een wolf een kleinere schedel en dertig procent minder hersenen. In tegenstelling tot wolven zijn ze mensgericht, kunnen goed alleen en zonder soortgenoten zijn. Een wolf heeft een groep nodig. Honden worden gemiddeld 12-14 jaar oud. Een wolf in het wild gemiddeld 7 jaar oud. Honden zijn goed trainbaar; wolven zijn ontrainbaar. Met de hand-grootgebrachte wolven zijn zeer moeilijk trainbaar. Een hond is soms beschermend naar de eigenaar (en bekenden) maar meestal tolerant ten opzichte van vreemden. Wolven zijn zeer beschermend voor groepsleden en intolerant naar vreemde wolven. Op grenzen van het territorium¹ wordt gevochten op leven en dood. Wolven gaan mensen uit de weg.

1 een territorium is het jachtgebied van een roedel wolven

Hond versus wolf

Honden	Wolven
	
Gemiddeld 10-12 jaar	7 jaar
Goed trainbaar	Ontrainbaar
Mensgericht	Gaat mensen uit de weg
Kunnen goed alleen	Leeft in groepen
Kunnen zonder soortgenoten	Vormen een groep met soortgenoten
Beschermend naar de eigenaar (en bekenden)	Zeer beschermend voor groepsleden
Tolerant naar vreemden	Intolerant naar vreemde wolven

De Grijsze Wolf wordt verondersteld² al een miljoen jaar geleden geleefd te hebben in het Euraziatische gebied en 750.000 jaar geleden gemigreerd te zijn naar Noord-Amerika (toen konden ze er nog gewoon naar toe wandelen omdat de continenten nog aan elkaar zaten...).

Er is de afgelopen 50 jaar veel onderzoek gedaan naar het gedrag van wolven. Het heeft bedoeld en onbedoeld zijn invloed gehad op de hondenwereld en hoe wij naar het gedrag van de gedomesticeerde hond zijn gaan kijken.

L. David Mech is toonaangevend in het onderzoek naar wolvengedrag en is oprichter van het International Wolf Centre in Ely, Minnesota, USA. Hij verricht onderzoek³ sinds 1970 op verschillende locaties onder andere in het Superior National Forest, Denale National Park, Yellowstone National Park en op Ellesmere Island (Nunavut) allen USA.

² R. Wayne, Dept. of Ecology and Evolutionary Biology, Uv. California

³ zijn magnum opus is 'Wolves' uit 2003, een standaardwerk

In zijn boek 'The Wolf: The Ecology and Behavior of an Endangered Species' van 1970 bedacht en gebruikte hij voor het eerst de term Alpha (-wolf, -reu, -teef). De term Alpha werd gebruikt in de context van 'een competitie of strijd met andere roedelleden om de baas van die roedel te worden'. Dit concept is daarna wijd verspreid geraakt in de hondenwereld. Jarenlang werd fysieke overheersing als hét middel gezien om een hond, met name reuen, de baas te zijn. In dit boek zal ik hierop regelmatig terugkomen, omdat het tot op de dag van vandaag als achterhaald trainingsmotief wordt gebruikt. Mech heeft zelfs een videoboodschap gemaakt (2013) waarin hij het concept van de Alpha herroept en nader nuanceert. Persoonlijk vind ik dit van grote klasse getuigen dat iemand van zijn statuur dat doet. Te meer omdat deze gedachtengang in het tijdsbeeld van 1970 helemaal niet als abnormaal of buitensporig werd beschouwd. Er werd nauwelijks wetenschappelijk onderzoek gedaan naar wolvengedrag. Laat staan naar het gedrag van de huishond. Bovendien verklaarde het veel van het gedrag in de roedel, bekeken met de bril van die tijd. De hondenwereld adopteerde het Alpha-concept helaas naadloos en verklaarde het van toepassing op honden. Mech deed echter exclusief onderzoek naar wolven en wolvengedrag. Deze wolvenkenner is niet geïnteresseerd in (gedomesticeerde-) honden. Hij doet er geen onderzoek naar en dus geen uitspraken over. De enorme impact die zijn Alpha-model had op de hondenwereld was (en is) een onbedoeld neveneffect.

In een interview ter gelegenheid van de verschijning van zijn boek 'Wolves' in 2003 gaf Mech als antwoord op een vraag van een journalist over dominantie binnen de roedel: 'dominance in a wolfpack is not an issue'. Dit betekent: 'dominantie in een wolvenroedel speelt geen rol'. Op Nederlandse blogs en fora werd dat echter losjes vertaald als 'dominantie in een wolvenroedel bestaat niet'. De conclusie was vervolgens dat als dominantie niet bij wolven bestond, het ook niet bij gedomesticeerde honden (huishonden) zou bestaan.

Ook hier ging de hondenwereld in mee en deed het dogma van de non-correctie zijn intrede; het beeld van opvoeden zonder correctie. In het verloop van het boek zal ik in detail uitleggen wat 'dominance in a wolfpack is not an issue' voor u en uw hond betekent. Het heeft namelijk een grote betekenis!

Tenslotte heeft David Mech een belangrijke rol gespeeld bij de ontdekking dat onderzoeksresultaten naar het gedrag van wolven in gevangenschap significant verschillen van dat van wolven in de natuur. Mech doet uitsluitend veldonderzoek op de eerder genoemde locaties. Hij noemde eind jaren tachtig het onderzoek naar wolvengedrag bij wolven in gevangenschap 'onbruikbaar' omdat de invloed van de mens en de gevangenschap onmiskenbare invloed en sturing op het

gedrag bleken te hebben. Sindsdien is het wetenschappelijk onderzoek naar het gedrag van wolven in gevangenschap afgenomen naar kleinschalig en specifiek. Gedragsonderzoek naar met de hand-grootgebrachte en in gevangenschap levende wolven (zoals onder andere gedaan door Shaun Ellis in Engeland) is dus onvergelijkbaar met veldonderzoek aan in het wild levende wolven en heeft gedragskundig grote beperkingen.

Domesticatie is niet alleen een proces waarbij de mens steeds het initiatief had zoals in de definitie ervan⁴ wordt gesuggereerd. Het lijkt waarschijnlijker dat het een proces van actie en reactie was dat langzaam leidde tot een samenwerking van wederzijds nut, zoals bij zelfdomesticatie.

Overigens wordt het onderzoek naar de evolutie van de gedomesticeerde hond, en de relatie met de mens ook bemoeilijkt doordat ongeveer 83%(!) van de honden in de wereld niet in de directe invloedssfeer van mensen leven -ook wel free-ranging dogs; zwervhonden- (Lord et al, 2012). Ze leven misschien wel bij, maar niet met de mensen in hun omgeving. Hoewel dichter bij de hond dan bij de wolf, zou je van deze grote groep zwervhonden kunnen zeggen, dat ze evolutionair tussen de wolf en de huishond in zitten. Daarom is het van belang u te realiseren, dat slechts 17% van alle honden wél in de directe invloedssfeer van de mens leeft. Met name in West-Europa leeft een tamelijk groot deel van de honden wel met mensen maar niet in huis, zoals dat in Nederland gebruikelijk is. Voor veel hondenbezitters in West-Europa is de hond nog steeds (ook) een gereedschap voor bewaking, speuren, jacht en dergelijke. Dit geeft u een perspectief dat de wijze waarop wij in Nederland met de huishond omgaan (onderdeel van het gezin, in huis, in de slaapkamer) helemaal niet de standaard is (of dat zou moeten zijn).

Om dat perspectief nog wat aan te scherpen: 50% van alle Nederlandse vrijgezellen deelt het bed met een hond (of kat), de helft van de hondenbezitters rekent de hond als familie of kind, vier van de vijf eigenaren denkt dat de hond ze begrijpt en voor drie van de tien is de hond zelfs hun beste vriend. (TNS NIPO 2010)

4 zoals uitgelegd op pagina 7

IN 60% VAN DE WERELD WORDT DE HOND GEGETEN

16
MILJOEN

4
MILJOEN

Voor de volledigheid het gegeven dat in 60% van de wereld de hond gegeten wordt. Concreet in Azië worden jaarlijks circa 16 miljoen honden en 4 miljoen katten gegeten. Voor ons misschien weerzinwekkend, voor hen net zo gewoon als bij ons het eten van koe, varken of kip. Schattingen over het aantal honden op de wereld zijn lastig te maken. Een redelijk verantwoorde schatting lijkt dat er wereldwijd 0,9 miljard(!) honden zijn (Gompper, 2013).

Hoofdstuk 2

- Eigenschappen -

Uw gedomesticeerde hond is een huishond geworden met werkeigenschappen. Voordat we op deze werkeigenschappen ingaan is het van belang dat u weet dat we er duizenden jaren over gedaan hebben om die bepaalde werkeigenschappen te krijgen en ze te verfijnen. Grote ranke honden met veel snelheid om prooi te vangen, zwaar gebouwde en vechtlustige honden om de boel te bewaken, kleine felle driftkickers voor onder de grond om ondergrondse dieren op te jagen of ze te doden, honden om sporen te volgen, aan een slee te trekken, het wild (uit het water) te apporteren, aan visnetten te trekken, de kudde naar huis te brengen, en ga zo maar door. Vaak echte specialisten in hun 'vakgebied', soms zelfs multispecialisten (die meer dan één vakgebied beheersen).

Als ik de rashondenlijst van de Fédération Cynologique Internationale doorneem van 339 erkende rashonden (in Nederland 284) zit ik te smullen van al die fantastische werkeigenschappen en de variaties daarin.

Maar...

“ *Wat doen we (nog) met die fantastische werkeigenschappen? Willen we die werkeigenschappen nog wel?* **”**

In het tijdsbestek van de domesticatie gezien is het nog maar heel kort geleden dat wij die werkeigenschappen nog gebruikte. In de armoedige jaren na de 2e wereldoorlog was een goede jachthond goud waard. Uit overlevering weet ik van die periode dat de honden die niet jaagden, niet lang leefden. Dat klinkt u waarschijnlijk barbaars in de oren maar er was armoede en een hond moest zijn eten verdienen. Mijn vader en zijn broers jaagden, stroopten en visten dagelijks op het eiland om de families van eten te kunnen voorzien. Wat eetbaar was, werd gegeten. En de honden moesten hun werk doen.

Nu zestig jaar later is het moeilijk voor te stellen hoe hard het leven toen was, ook voor de honden. Naarmate er meer welvaart kwam is de druk op de honden minder geworden. Tegenwoordig hoeft in Nederland niemand meer te leven van de prestaties van een hond. Al zou je dat soms op wedstrijden met honden niet zeggen...

Duizenden jaren van selectie op werkeigenschappen kun je niet zomaar wegpoetsen of doen alsof ze niet bestaan; zeker niet in een tijdsbestek van 60 jaar.

De hond is een sociaal buitendier met werkeigenschappen. Die werkeigenschappen vormen de drijfveer -qua gedrag- van de hond. Sociaal zijn betekent dat een hond andere honden nodig heeft om haar/zijn sociale vaardigheden te leren, te verbeteren en in stand te houden. Dat kan niet aan de lijn. Een hond een leven lang aan de lijn houden druist rechtstreeks in tegen het wezen van de hond en houdt geen rekening met eigenwaarde van het dier. De hondenbezitter die claimt van haar/zijn hond te houden en het beste met de hond voor te hebben, respecteert deze feiten en doet iets met de werkeigenschappen.

Dat betekent niet dat elke hondenbezitter met een jachthond moet gaan jagen of eigenaren van herdershonden 4 hectare grond en 50 schapen moeten gaan kopen. Het betekent wel, dat met de hond het spelletje 'jacht' of het spelletje 'herderen' gespeeld wordt (dummy's, bal, frisbee, treibbal). Of het spelletje 'kudde bewaken', 'haas jagen', 'aangeschoten wild vinden', 'graven', 'spoorzoeken', 'rennen', enzovoort.

Van vele honden worden de werkeigenschappen onderdrukt of verboden -en mogen daarom niet los- terwijl een hondenbezitter met een beetje kennis die werkeigenschappen juist kan gebruiken om letterlijk en figuurlijk samen te werken. Alle kennis en leersystemen (manieren om een hond iets te leren) zijn daarvoor beschikbaar. Na het lezen van dit boek heeft u deze kennis ook. Het enige wat van u als hondenbezitters gevraagd wordt is een klein beetje inspanning. Stel dat u twee maanden lang elke werkdag een klein beetje moet studeren om uw hond beter te begrijpen en u vervolgens 12 jaar lang kunt genieten van:

- uw sociale, regelmatig loslopende hond
- de sterke band tussen beiden
- zijn/haar werkeigenschappen
- een harmonieuze samenwerking met u...

Een verstandige en uiterst rendabele investering, lijkt me.

Rasgroepen

Er zijn in Nederland 356 erkende hondenrassen verdeeld over 10 rasgroepen, 11 voorlopig erkende hondenrassen 16 niet-erkende hondenrassen. We beginnen met een opsomming van de rasgroepen en de bijbehorende werkeigenschappen.

1: Herdershonden en veedrijvers

Controle op beweging (in gang zetten en afstoppen), waken en verdedigen

Drijvende en hoedende honden die de kudde van A naar B brengen of juist op een bepaalde plek houden. Trigger voor beweging; in beweging zetten of juist stopzetten (de kudde, auto's, fietsers, hardlopers).

2: Pinschers en schnauzers, molossers, berg- en sennenhonden

Bewegingstrigger, controle, waken en verdedigen

In deze groep zit een grote variëteit aan werkeigenschappen, veel pittig temperament, van klein (dwergschnauzer) tot zeer groot (Kaukasische Owcharka). Met de molossers worden de grote dogachtigen bedoeld (o.a. Mastiff, Fila Brasileiro).

3: Terriërs

Aanvallen en bijten, graven, koppig, pijnongevoelig

Ook wel Aardhonden genoemd. Gefokt om te jagen op klein roofwild (vossen, bunzings, dassen, ratten) en die, blaffend, uit hun hol te halen. Vandaar hun formaat. Eigenzinnig. Uitzondering is de Airedale Terrier die gefokt is voor de otterjacht. Terriers zijn (meestal) hard, koppig en geven niet op.

4: Dashonden

Graven, fel, zelfstandig

Ook wel Teckel genoemd. Voor de jacht op dassen, vossen, konijnen, reeën en wilde zwijnen. Spoorzoeker. Hond, indien goed gezond, met groot uithoudings- en doorzettingsvermogen. Vanwege het werk onder de grond en op afstand van de jager zelfstandig en eigenzinnig en fel.

5: Keeshonden en oertypen

Zelfstandigheid, (zeer) energiek

Van gezelschapshond (kleinere Keeshonden) tot jachthond, veedrijver/-hoeder, waakhond tot sledehond. Groep wordt gekenmerkt door primitief ogende en oeroude rassen. Vaak sterke en moedige honden met veel uithoudingsvermogen.

6: Lopende honden en zweethonden

Warm en koud geur / spoor uitwerken, (zeer) zelfstandig, gepassioneerd, koppig, blaffend (luid) in achtervolging

Ook wel Brakken genoemd. Honden, grotendeels uit Frankrijk, met een uitzonderlijk goede neus. Geven luid of hals (blaffen doorlopend) als ze een spoor hebben, zo weet de jager waar ze zijn. Hoogbenige werken op snelheid, laagbenige meer voor de voet. Worden vaak in groepen (meutes) gehouden, zijn daarom sociaal. Zelfstandige honden met een sterke drive om geursporen uit te werken.

7: Voorstaande honden

Wild zoeken / aanwijzen / opstoten, energiek, passie, gaat wijd

Ook wel Staande hond genoemd. Hond werkt vóór het schot (reviert: slagen maken van links naar rechts door het terrein), op zoek naar wild en gaat er op voorstaan; hij wijst dan met de kop het wild aan, tilt een poot op en staat dan (bewegingloos) voor. Als de jager dichtbij komt of op commando wordt het wild door de hond opgestoten en vervolgens geschoten. De meeste voorstaande honden zijn zeer atletisch en hebben een groot loop- en uithoudingsvermogen en veel snelheid. Zonder goede begeleiding gaan deze honden wijd tot zeer wijd (nemen afstand) en komen zo buiten het schootveld van de jager.

8: Retrievers, Spaniels en waterhonden

Apporteren, koppig, passie, doorzettingsvermogen

Allemaal apporterende hondenrasgroepen. De Retrievers apporteren, de Spaniels stoten wild op (gaan niet voorstaan!) en apporteren, de Waterhonden apporteren uit het water.

De Retrievers en Waterhonden werken dus ná het schot, de Spaniels ook voor het schot (wild opstoten). Bijzonder in deze groep is de Portugese Waterhond; gefokt om vissers te helpen met de netten -bracht zwemmend ook boodschappen van boot naar boot- en om de visvangst en boten te bewaken.

9: Gezelschapshonden

Serius nemen als hond

Handzame, kleine honden met geen, nauwelijks of uitgedoofde werkeigenschappen. Gefokt voor het houden van gezelschap. Zitten goede wakers tussen. Dit zijn échte honden en hebben de gebruikelijke opvoeding nodig; bijten, ongecontroleerd blaffen en onzindelijkheid zijn vaak het gevolg van een gebrek daaraan.

10: Windhonden

Bewegingstrigger, jagen en doden, snelheid, (zeer) energiek

Zichtjager, windhonden jagen op het oog -en dus niet met de neus-. Gefokt om achter reeën, katten, hazen, konijnen en pluimvee aan te rennen, ze te vangen en te doden. Tijdens werk felle, gepassioneerde honden die een enorme snelheid kunnen ontwikkelen en intussen nergens meer naar (kunnen) luisteren, thuis bedaard en evenwichtig. De windhond heeft veel beweging nodig. Rennen op de renbaan, lure-coursing⁵; dat is een parcours met een sleephaas dat zigzag aan draad door klossen wordt getrokken (filmpjes over coursing zijn te bekijken op You Tube) of naast de fiets lopen is vereiste.

U merkt dat in deze commentaren termen als lief (voor kinderen), leuk of gezellig niet voorkomen. Hier gaat om de (potentiële-) werkeigenschappen, het karakter en het temperament wat daar bij hoort.

Die bepalen sterk het aangeboren gedrag (*genotype*⁶). Beschouw de sleutelwoorden daarom als richtlijnen; in het verloop van dit boek leert u het individuele karakter van de hond zelf te beoordelen en daarop uw begeleiding, opvoeding en training te baseren. En dat wordt maatwerk.

5 Coursing (ook wel Hare Coursing genoemd) is wanneer, meestal twee, windhonden achter een haas aanrennen om die te vangen: dit is in Europa (incl. Engeland, Schotland en Wales maar niet in Ierland) verboden, ook met muilkorf.

6 De tegenhanger van genotype (aangeboren gedrag) is het fenotype (aangeleerd gedrag).

Als u kijkt naar de rasindeling (*in de Bijlage Rasindeling treft u de volledige lijst van rassen aan*) heeft u meteen een idee wat deze honden kunnen. Wat voor werk doet of deed een Wetterhoun? Wat voor een hond is een Grand Basset griffon vendéen? Zodra u uw favoriete ras heeft gevonden en weet waar die is ingedeeld kunt u op zoek naar de werkeigenschappen. Worden ze (bijvoorbeeld in het land van herkomst) nog oorspronkelijk gebruikt? En zo ja, wat zijn de typische eigenschappen van dit ras? En dan bedoel ik niet dat ze lief of leuk zijn, natuurlijk. De werkeigenschappen zijn van belang om het gedrag van uw hond te kunnen voorspellen en verklaren.

1: Herdershonden en veedrijvers

Controle op beweging (in gang zetten en afstoppen), waken en verdedigen

Als u gaat wandelen met een herdershond is de kans groot dat hij de familie bij elkaar wil houden door rondjes om de groep heen te lopen, de 'kudde' bij elkaar houden. Op een vreemde wordt afgerend en 'gevraagd' wat ze komen doen; het zijn indringers. De hond rent dus niet op die mensen af omdat hij die 'gezellig gedag' wil zeggen; hij is bezig met zijn werk als hoeder van de kudde. Herkenbaar?

6: Lopende honden en zweethonden

Warm en koud geur / spoor uitwerken, (zeer) zelfstandig, gepassioneerd, koppig, blaffend (luid) in achtervolging

Of als de al eerder genoemde Beagle wordt losgekoppeld gaat deze zijn neus achterna de duinen in en blijft een paar uur weg. Hij rent (en verandert) van geurspoor naar geurspoor en heeft het daarmee ontzaglijk druk. Je zal maar zo'n fantastische neus hebben en dan een klein vleugje fazant ruiken; zo'n schitterend geurspoortje kun je letterlijk toch niet laten lopen...

7: Voorstaande honden

Wild zoeken / aanwijzen / opstoten, energiek, passie, gaat wijd

Tenslotte als voorbeeld van sterke werkeigenschappen de voorstaande hond die 'wijd' gaat. Veel eigenaren van voorstaande honden weten dat hun hond dat doet of gaat doen, wijd gaan.

Wat het in de praktijk inhoudt is dat de hond losgekoppeld wordt, hij direct 40-80 meter wegrent en oncontroleerbaar wordt. Wat de hond zal moeten leren is zelfbeheersing te hebben. Een voorstaande hond die ver weggaat (wijd) is voor de jacht onbruikbaar.

Wilt u de werkeigenschappen van uw hond echt leren kennen of ze aan het werk zien? Ga naar clubdagen van de rasvereniging of naar wedstrijddagen. Dan ziet u de hond in de praktijk en de individuele verschillen in temperament en werklust.

Instinctgedreven gedrag.

In het genetisch materiaal van de hond zitten deze werkeigenschappen verankerd. Dat houdt in dat u ze niet kunt afleren, blokkeren of verbieden. Dat zult u nooit winnen; zelfs niet parforce (met fysieke overheersing). Misschien kunt er zo naar kijken: in de hond brandt het kokend vuur van werkeigenschappen. Een hond met werkeigenschappen moet zijn werk doen, dat zit in zijn genen. Als hij het doet (bijvoorbeeld wegloopt, zijn neus achterna), doet hij het zeker niet om uw boos of chagrijnig te maken. Het vuur is immers sterker dan hem-of haarzelf. Daarom kunt u het, in mijn beleving, de hond nooit kwalijk nemen als die aan het werk gaat. Sterker nog: het is logisch en voorspelbaar dat hij dat gaat doen. Het gevolg van eeuwenlange selectie.

Veel hondenbezitters nemen het (veel te) persoonlijk wanneer hun hond wegloopt -en een paar uur wegblijft-. Daar heeft het weinig mee te maken. Persoonlijk betekent dit in deze context dat de hond specifiek gedrag zou hebben ontwikkeld om die hondenbezitter boos of chagrijnig te maken. Dat is natuurlijk niet het geval. Het zit gewoon in de genen van de hond.

De boosheid en frustratie over het gedrag van de hond wordt door de eigenaar dan, geheel ten onrechte, op de hond afgereageerd. Dit leidt vaak tot het structureel inperken van de bewegingsvrijheid van de hond, wat om sociale redenen en de noodzaak van lichaamsbeweging eveneens onterecht is. De eigenaren van de in ons voorbeeld genoemde herdershond, lopende- en voorstaande hond konden in hoge mate het gedrag van hun hond voorspellen vanaf het moment van raskeuze. Toch tonen veel hondenbezitters zich verrast en overvallen door het genetisch gedreven gedrag van hun hond. Dat is curieus; de kennis om aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te weten wat ras X of Y voor (genetisch-) gedrag zal gaan vertonen is ruim voorhanden. Rasverenigingen, fokkers, hondenscholen en boeken over het ras en rasgroep kunnen en moeten deze feitelijke en gedocumenteerde informatie kunnen verstrekken.

We maken even een zijstap om wat gegevens door te nemen.

Schattingen zijn dat 79% van de hondenbezitters bij de keuze van een rashond of rasloze hond (pup of volwassen) zich laten leiden door het uiterlijk van de hond (en de zogenaamde 'klik' / 'vonk' ermee).

Onderzoek heeft uitgewezen dat puppy's/honden die een kinderlijke (pedomorfe-) gezichtsuitdrukking hebben -de zogenaamde 'weekmakers'- eerder door mensen uitgekozen worden. Het zijn signalen om u 'week' te maken, (ook wel 'doe-me-geen-pijn'- uitdrukkingen genoemd). Gedragingen van een pup/hond als kwispelen, enthousiast zijn of vrolijk doen zijn bij het uitkiezen veel minder bepalend (Waller et al, 2013).

U moet dan denken aan:

- wijd geopende ogen,
- oogwit,
- kort oogcontact maken ('verleggen'),
- opgetrokken binnenste wenkbrauwen ('zielig kijken'),
- de tong heen en weer bewegen,
- aan de neus likken,
- oren en wenkbrauw samen bewegen.

Afbeelding 1, Weekmaker

Dit bewijst dat de keuze voor hond X of Y meer op impuls en emotioneel genomen wordt dan rationeel. Het schoonheidsideaal 'mooi', leuk, lief, schattig is kennelijk belangrijk bij die keuze. Merkwaardig toch omdat een hond duidelijk meer is dan een buitenkant. Er wordt nauwelijks en te weinig kritisch gekeken naar de afstamming, erfelijke ziekten, leefomstandigheden als pup, socialisatie en werkeigenschappen.

En dat terwijl van de 356 nationaal erkende hondenrassen er zo'n 150 rassen qua lichaamsbouw en gezondheid zo slecht gefokt zijn dat ze niet of niet gezond oud worden.

Dat is vanzelfsprekend vanuit het dierenwelzijn een ongewenste ontwikkeling, waar we een aantal voorbeelden van noemen:

- ... honden die door een te korte neus hun hele leven naar adem snakken.
- ... met hersenen die groter zijn dan de schedel waar ze in moeten passen.
- ... waarvan de ogen bij het niezen er bijkans uit ploppen.
- ... waarvan de pups zo buitenproportioneel groot zijn dat deze niet zonder keizersnee geboren kunnen worden.
- ... die zo lang zijn dat ze altijd een doorgezakte rug, hernia hebben/krijgen.

De top 3 rashonden van 2013 zijn de Labrador Retriever (49), Duitse Herdershond (59) en Golden Retriever (39). Het getal achter de naam staat voor het aantal erfelijke ziekten dat bij dit ras voorkomt. Opgemerkt moet worden, dat niet alle erfelijke ziekten even sterk, terugkerend en op ieder individu worden overgebracht (overerven).

Opmerkelijk is dat de Labrador Retriever ouderparen volgens het fokreglement van de rasvereniging op heupdysplasie, elleboogdysplasie en 6 vormen van erfelijk oogafwijking getest moeten worden. Dus in totaal 8 erfelijke afwijkingen (39 erfelijke afwijkingen zijn mogelijk). Uiteraard zijn er ook andere voorwaarden van kracht onder andere ter voorkoming van inteelt. Als de uitslagen op de 8 afwijkingen goed zijn of binnen een bepaalde marge vallen wordt het ouderpaar toegestaan zich voort te planten. De Raad van Beheer, de hoogste kynologische instantie in Nederland die het hondenstamboek bijhoudt, zal dan een stamboom afgegeven. Het lijkt arbitrair en willekeurig om (deze) 8 erfelijke ziekten van de 49 aangetoonde erfelijke ziekten als gezondheidstest verplicht te stellen en daarop de (veronderstelde) gezondheid van het ras te funderen. En dit beleid van veel meer erfelijke ziekten binnen het ras dan waarop getest hoeft te worden om te mogen fokken, wordt door vrijwel alle rasverenigingen aangehouden. Zeker door de rasverenigingen van de top 10 populaire honderrassen.

Het totaal aantal erfelijke ziekten bij honden is geïnventariseerd op **648(!)** (OMIA, Uv.v. Sydney, 2014). Met deze feiten komt het welzijn van de hond absoluut in het geding. 'Volgens alle definities van welzijn is ziekte, vooral indien chronisch en (ernstig) invaliderend, een zeer grote aantasting van het welzijn' schrijft het Expertisecentrum Genetica Gezelschapsdieren over de genetische aandoeningen bij honden aan de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie in 2014.

Toch heeft tot heden niet één ras vanuit deze welzijnsdefinitie een fokverbod opgelegd gekregen, iets wat vanuit een medisch- en humanitair oogpunt merkwaardig is. Er wordt veel over rashonden en de fokkerij gepraat, veel onderzoek naar gedaan, veel rapporten over geschreven, veel over de lange termijn

nagedacht, maar weinig concreet gedaan, laat staan bereikt!

Vanuit mijn geloof om dierenwelzijn altijd centraal te stellen, wil ik pleiten voor invoering van de regel uit het Zweedse model waarbij de fokker 3 jaar lang wettelijke aansprakelijk is voor de gezondheid van de pup.

Er worden in Nederland (2015) zo'n 1,5 miljoen honden gehouden door 18% van de huishoudens (7,6 mln), zijnde 1,3 mln huishouden met een hond. De gemiddelde hondenbezitter woont in het buitengebied, heeft kinderen ouder dan 14 jaar, is zelfstandig ondernemer of geniet een gemiddeld inkomen en is tussen de 45 en 55 jaar oud. Het hebben van een hond wordt niet bepaald door het inkomen maar door het opleidingsniveau. Ongeveer 1/3 van de honden is rashond (480.000), 2/3 is een rashond zonder stamboom of rasloos (1.020.000). In 2014 werd de kosten van aanschaf van ras- en rasloze honden op geschat €8,8 mln en daarnaast per jaar, ongeveer €1 miljard aan hondenbenodigdheden (incl. voedsel). De omzet aan dierenarts, opvang/pension, dierenverzekering en dierencrematorium voor de hond bedragen in 2014 €1,9 miljard. Hierbij zijn uitgaven voor training, vakanties voor baas en hond, kosten voor paraveterinair, alternatieve geneeswijze, cosmetische operaties en (orgaan-) transplantaties, niet opgenomen omdat cijfers niet beschikbaar zijn. De schatting dat er jaarlijks in de hondenwereld in Nederland meer dan een €3,5 miljard wordt omgezet, lijkt daarom plausibel. De hondenwereld is Big Business⁷!

Ondanks het vele geld dat er in om gaat is goede objectieve informatie over rashonden en het te verwachten gedrag moeilijk te vinden. Vrijwel alle informatie, wordt aangeleverd door rasverenigingen en belanghebbenden die enorme moeite blijken te hebben de objectiviteit te bewaren.

Een paar kenmerk citaten van drie hondenrassen uit de hondenencyclopedie⁸:

"Moedig, toont veel activiteit, uithoudingsvermogen en vastberadenheid".

"Ut zijn levendige en onderzoekende blik blijkt zijn intelligentie".

"Trouw aan zijn baas, onomkoopbaar waakzaam zonder luidruchtigheid".

Enig idee over welke hond of honden dit gaat? Het eerste citaat betreft de Beagle, de tweede de Mechelaar en de derde de Duitse Staande hond. Vaag en ingekleurd taalgebruik die u niet helpt een objectieve keuze te maken. Deze beschrijvingen geven veel meer een beeld van wat de schrijver heeft van die hond dan dat er feitelijke informatie wordt verstrekt. Dat heet antropomorfiseren: het toekennen van menselijke eigenschappen aan een dier, in dit geval de hond.

7 'Feiten & Cijfers Gezelschapsdierensector 2015', Forum Welzijn Gezelschapsdieren
8 Toepoels Hondencyclopedie

In Nederland (2015)

ZIJN ER 7,6 MILJOEN HUISHOUDENS

1,3 MILJOEN HUISHOUDENS MET EEN HOND

Dat zijn 1,5 miljoen honden die worden gehouden door **18%** van de huishoudens.

De gemiddelde hondenbezitter

woont in buitengebied

45/55

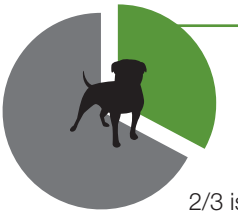
jaar

zelfstandig ondernemer
of gemiddeld inkomen

heeft kinderen
ouder dan 14 jaar

1/3 van de honden is rashond
(480.000)

2/3 is een rashond zonder stamboom of rasloos **(1.020.000)**

De schatting dat er jaarlijks in de hondenwereld in Nederland

**MEER DAN
€ 3,5 miljard**

wordt omgezet

IN 2014

Kosten van aanschaf van ras- en rasloze honden op geschat

€ 8,8 mln

Daarnaast per jaar, ongeveer

€ 1 miljard

aan hondenbenodigdheden (incl. voedsel)

€ 1,9 miljard

Bedragen de omzet aan dierenarts, opvang/pension, dierenverzekering en dierencrematorium voor de hond